

DISPUTATIO JURIDICA;

Ad Tit. 1. Lib. 15. ff.

De Peculio.

QUAM,

FAVENTE NUMINE,

Ex Auctoritate Clarissimi ac Consultissimi Viri,

D. D. DAVIDIS DALRYMPLE,

Equitis Baronetti, Regii apud SCOTOS Advocati, Inclytæ FACULTATIS JURIDICÆ DECANI:

NEC NON

Ex ejusdem FACULTATIS Consensu & Decreto,
Pro ADVOCATI munere consequendo,
Publicæ Disquisitioni subjicit

ALEXANDER GIBSON, A. & R.

Ad Diem 12 Januarii, H. Lq; S.

EDINBURGI,

in Aedibus THO. RUDDIMANNI, M.DCC.XVII.

c†

S
UK
919 SC
GIB

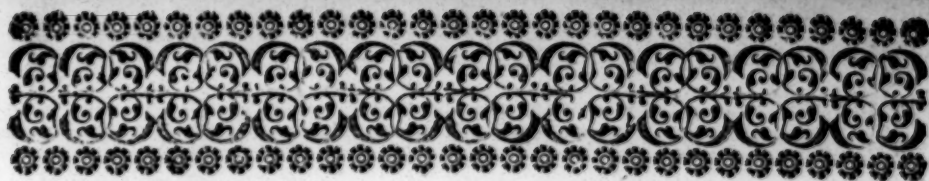
1717

TX
G449d.

REPUBLIC OF THE UNITED STATES OF AMERICA
DEPARTMENT OF JUSTICE
BUREAU OF PRISONS

May 18, 1928

RECEIVED MAY 18 1928
BUREAU OF PRISONS
DEPARTMENT OF JUSTICE

Amplissimo ac nobilissimo Juveni,

D. JOANNI,

Domino de Leslie, &c.

Illustrissimi ac potentissimi D. D. JO-
ANNIS, Comitibus de ROTHES,
&c. Filio natu maximo :

Antiquissimæ & splendidissimæ LESLÆORUM
Familiæ Spei alteri, atque post clarissimum
Patrem Principi dignissimo ;

Genus ingenii nobilitate, Ætatem animo ac eruditione,
Fortunam omnigena virtute, mira indolis sublimitate,
ac insueta morum suavitate insigniter anteverteni :

Disputationem hanc Juridicam,

*Qualemunque observantia ac
veneraticnis tesseram,*

D. D. C. Q.

ALEXANDER GIBSON.

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
NEW YORK

NOV 10 1891
RECEIVED

FROM THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
NEW YORK

NOV 10 1891
RECEIVED

FROM THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
NEW YORK

NOV 10 1891
RECEIVED

Disputatio Juridica,

A D

Tit. I. Lib. 15. ff.

De Peculio.

P R O O E M I U M.

AIT Ulpianus in l. 1. pr. ff. de just. & jur. Scientiæ alicui operam daturam prius nusse oportet unde nomen illius descendat: quamobrem pauca de ipso vocabulo primodiamus. **PECULIUM** ergo est vox Latina, nihil obstante quod dicitur in l. 9. § 3. ff. de jur. dot. Verba Ulpiani sunt, *Ceterum si res dentur in ea quæ Græci Parapherna dicunt, quæque Galli Peculium appellant; nam per Gallos hic Ulpianus intellexit Cisalpinos, qui La-*

A

tine

tine loquebantur. *Peculium* dictum est a *pecunia*; appellatur quasi *pusilla pecunia* in l. 5. § 3. ff. h. t. *Pecunia* vero a *pecoribus*, in quibus substantia veterum consistebat, ut dicit *Servius* ad 1. *Virgilii Eclog.* *Peculium* varie accipitur: (1.) Pro omni patrimonio, l. 16. pr. ff. ad *SCtum Trebell.* (2.) Pro exiguo patrimonio & selecta quadam pecunia, unde *peculium* vocant *rustici senes* quod extra reliquam pecuniam *presidii causa seposuerunt*, l. 79. § 1. in fin. ff. *legat.* 3. (3.) Proprie pro *peculio* servi vel filii familias, l. 5. § fin. l. 7. § 3, h. t. & multis aliis textibus, quo sensu hic definitur;

T H E S I S I.

PECULIUM est *pusillum* & quasi *patrimonium* servi aut filii, *separatum a rationibus dominicis vel paternis*, l. 5. § pen. & ult. h. t. l. 37. § 1. ff. de *acq. rer. dom.* Dicitur *pusillum* & quasi *patrimonium* in l. 5. § 3. § 47. § ult. h. t. quia proprie loquendo filius aut servus *patrimonium* habere non possunt, nec *paterfamilias peculium*, l. 182. ff. *verb. sig.* *Servi* nomine venit ancilla, l. 1 § 3. h. t. etiam is qui bona fide nobis servit, sive alienus, sive liber fuerit, l. 1. § fin. h. t. *Filii* appellatione veniunt omnes liberi, sine discrimine sexus, ætatis aut gradus, qui in potestate sunt, l. 1. § 3, & 4. h. t. *Separatum*, quia alias res extra *peculium* administrare possunt. *Dominicis*; quod verbum late sumitur, ac non tantum significat eum qui plenum dominium habet, sed etiam cujus nuda est proprietas, ut l. 2, 19. § 1. h. t. *Paternis*, cujus nomine avus proavusque continentur, qui liberos in potestate habent, ut ex dictis patet.

T H E S I S

T H E S I S II.

QUEMADMODUM autem personæ acquirentes & concedentes *peculium* diversæ sunt, ita *peculium* quoque, præsertim ex jure novissimo, varias species recipit: vulgo enim dividitur in *peculium servi* & *filii*. *Peculium servi* simplex est, pendens ex voluntate domini, qui id concedere & iterum adimere potest, l. 4. pr. l. 8. ff. h. t. sive illud ordinarii, sive vicarii servi fuerit, l. 16, 17, 18. ff. h. t. *Filiorum* autem *peculium* est quadruplex, *profectitium*, *adventitium*, *castrense* & *quasi castrense*: de quibus suo ordine.

T H E S I S III.

PECULIUM *profectitium* est, quod filius acquirit ex re & occasione sui patris, l. 5. prin. § 1. & seqq. ff. de jur. dot. § 1. Inst. per quas person. Huc referri quoque debent bona a compatribus donata, arg. ad. texx. Hoc *peculium* in totum pendet a voluntate patris, cujus possessionem & plenum dominium pater retinet, l. 6. C. de bon. quæ lib. Quantum enim juris domino est in *peculio servi*, tantum est patri in *peculio profectitio*, d. § 1. Inst. per quas pers. Non tamen inutile est hoc *peculium* respectu filii: nam (1.) Consentiente patre filius id administrare & donare potest, l. 7. § 4. ff. de donat. (2.) Cum ob debitum fiscale patris bona occupantur, ex constitutione Divi Claudii hoc *peculium* filius retinet, l. 3. § 4. in fin. ff. de min. (3.) Sequitur filium emancipatum, nisi expresse adimatur, l. 31. § 2. ff. de don.

T H E S I S IV.

PECULIUM adventitium est, quod non ex re vel occasione patris, sed aliunde obvenit, § 1. *Inst. per quas pers.* Hujus omne jus olim erit patris, ut peculii perfectitii, sed hodie ususfructus pertinet ad patrem, proprietas ad filium, quia durum videtur filio sine proprio crimine adimere quod sua industria acquisierit, vel prospera fortuna ei obtulerit, § 1. *Inst. per quas pers. l. 6. C. de bon. quæ lib.* Doctores illud dividunt in plenum & minus plenum. Minus plenum, quod aliter regulare dicitur, est in quo filius habet proprietatem, pater vero usumfructum, *dd. texx.* Ejus peculii pater plenissimam habet administrationem, *l. 1. C. de bon. mat. l. 6. § 2. C. de bon. quæ lib.* & in casu emancipationis retinet dimidium ususfructus, *dict. l. 6. § 3. C. & § 2. Inst. per quas pers.*

Plenum autem adventitium seu regulare est, quando filio cum usufructu etiam proprietas acquiritur, quod contingit quatuor potissimum casibus. (1.) Si donetur aliquid a privato, ea lege ne pater usumfructum habeat, *Nov. 117. cap. 1, 2. Auth. Excipitur, Cod. de bon. quæ lib.* (2.) Si filius una cum patre ab intestato fratri vel sorori succedat, *Nov. 118. cap. 2, 3. Auth. Item hereditas, Cod. de bon. quæ lib.* (3.) Si filius abnuente patre sibi testamento relictum accipiat, *l. fin. § 6. C. de bon. quæ lib.* (4.) In rebus quæ a Principe vel Augusta filio donatæ sunt, *l. pen. Cod. d. t.* Hujus peculii filius si perfectæ ætatis sit, plenam habet dispositionem inter vivos, *Nov. 117, cap. 1. § 1.* Ex veriori tamen sententia testari de eo non potest *l. penult. C. qui test. fac. poss. prin. Inst. in fin. quibus non est permis. fac. test.*

THE SIS

THESIS V.

CASTRENSE *peculium* est, quod *filiusfamilias* occasione armata militiæ acquirit, l. 11, 12. ff. *cast. pecul.* Huc referri debent non tantum res quas filius in ipsa militiâ sibi paravit, sed etiam illæ quæ filio in militiam eunti sunt donatæ, dict. l. 11. § l. i. C. *eod.* In hoc *peculio* pater nihil juris habet, l. 10. ff. *cast. pecul.* l. 98. § 3. ff. *de solut.* l. 52. § 6. ff. *de furt.* filius enim ipse ratione hujus *peculii* pro patrefamilias habetur, l. 2. ff. *ad Sct. Maced.* plenum ejus dominium retinens, l. 6. C. *prin. de bon. quæ lib.* ac per consequens libere de eo disponit, tam in ultima voluntate, quam inter vivos, pr. *Inst. quib. non perm. fac. test.*

THESIS VI.

QUASI *castrense peculium* est, quod *filiusfamilias* occasione togatæ militiæ acquirit, puta ex advocacy, professione, salario, dignitate, vel officiis publicis, l. 4. § 14. C. *de adv. divers. jud.* l. 7. C. *assessor.* l. *fin.* C. *de inoff. test.* filius in hoc idem juris habet quod in castrensi, d. l. 6. C. *de bon. quæ lib.* d. l. *fin.* C. *inoff. test.* l. 8. C. *advoc. divers. jud.* cum hac tamen differentia, quod de quasi castrensi testari debeat jure communi, § *fin.* *Inst. de test. mil.* sed de castrensi testatur jure militari, dd. *text.*

T H E S I S VII.

RATIONE castrensis & quasi castrensis peculii ipse filius tanquam pater conveniri potest, l. 2. ff. ad SCtum Maced. sed quoad peculium adventitium pater directa actione quasi legitimus administrator tenetur, l. 6. § fin. Cod. de bon. qua lib. De peculio profectitio & servili datur actio de peculio, quæ est prætoriam personalis in rem scripta, accessoria, quæ datur ei qui cum servo vel filiofamilias contraxit adversus patrem vel dominum, ut solvant, quatenus in peculio est, deducto eo quod sibi debetur. Prætoriam, a Prætore auctore qui eam ex summa æquitatis ratione introduxit, l. 1. pr. l. 3. pr. ff. h. t. § 10. Inst. de act. Personalis, § 8. Inst. de act. l. 21. § fin. ff. h. t. oritur enim ex contractu, vel quasi contractu, cum filio vel servo inito, arg. § 1. Inst. de act. l. 14. ff. de neg. gest. In rem scripta, datur enim contra tertium possessorem peculii, l. 32. § ult. h. t. l. 9. § ult. ff. de interrog. Accessoria dicitur, quia per se non subsistit, sed est qualitas adjecta actioni natæ ex negotio cum filio vel servo gesto, l. 3. § 7. l. 5. pr. h. t. Experitur hac actione is qui cum servo aut filiofamilias contraxit. Servum hic capimus, vel proprium, vel alienum, liberum hominem bona fide servientem fructuarium, l. 1. § 1. in fin. h. t. Ex contractu tamen impuberis pater vel dominus non tenetur, nisi quatenus locupletius factum est peculium, l. 1. § 4. h. t.

T H E S I S VIII.

COMPETIT adversus patrem vel dominum, § 10. Inst. de act. Proprium est huic actioni, quod adversus

sus patrem vel dominum ex alterius conventionē detur, siue scientes siue ignorantes, imo etiam prohibentes, *l. 29. § 1. h. t.* Excipiuntur tamen aliqui casus, quibus dominus de *peculio* non tenetur, veluti si servus extra causam peculiarem fidejusserit, vel intercedendi causa mandaverit, *l. 3. § 5, & seqq. h. t. l. 19. ff. de fidejuss.* eaque in re differre servum & filium familias patet ex *l. 3. § 5, & 9. h. t.*

T H E S I S IX.

UT solvant quatenus in *peculio* est, *d. § 10. Inst. de act.* Quantitas *peculii* spectatur tempore rei iudicatæ, *l. 3. pr. ff. h. t.* Si vero per imprudentiam plus solvatur quam in *peculio* sit, nulla datur conditio, *l. 11. ff. cond. ind.* Ratio est, quia nulla repetitio est ab eo qui suum recepit, etiamsi ab alio quam a vero debitore solutum, *l. 44. ff. cond. indeb.*

T H E S I S X.

DEDUCTO eo quod sibi debetur. Censetur enim illud solum in *peculio* esse quod superest, deductis iis quæ domino aut patri, & illis quos in potestate habent, quorumve negotia gerunt, debentur; ut hic potior patris & domini quam aliorum creditorum causa sit, *l. 9. § 2. & seq. h. t.* verum ita demum si id aliunde consequi non possint, *l. 11. § 6, 7, 8. h. t.* Inter cæteros creditores melior est conditio occupantis, *l. 10, & 52. pr. h. t. l. 6. ff. trib. act.* Occupasse videtur qui prior sententiam iudicis obtinuit, *d. l. 10. h. t.*

ANNEXA.

A N N E X A.

I.

Judex secundum ea quæ allegantur & probantur in judicio, non secundum ea quæ scit ut privatus, judicare debet.

II.

Scro Macedoniano filiusfamilias renunciare non potest.

III.

Nullus in re propria idoneus testis esse potest.

IV.

Usucapio non pugnat cum naturali æquitate.

V.

Parentes & liberi neque pro se, neque contra se testimonium dicere possunt.

*Ex whb
-1938*
F I N I S